

ПЕДАГОГІКА МУЗИЧНА ТА МИСТЕЦЬКА

УДК 784.4(437.6):37:78

Марія СТЕНАЧІКОВА, мол.
(Банська Бистриця, Словаччина)

КЛАСИФІКАЦІЯ СЛОВАЦЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ (МАТЕРІАЛ ДЛЯ НАВЧАННЯ МУЗИКИ)

1. Поділ словацьких народних пісень. На думку авторів Жілкі, Оберта та Іванової, пісні можна поділити на кілька категорій, одні з яких ближчі дитині-виконавцю, інші дуже віддалені [6, 145-151]. Це категорії: календарно-обрядова поезія – це результат зусиль, якими люди хотіли вплинути на природу, намагалися забезпечити врожай або відзначали різні свята. Одна з них прощалася із зимою, яку втілювала Морена. Люди, які хотіли, щоб прийшла весна, мали її вбити, втопити в струмку або спалити. Вона прийняла вигляд солом'яного манекена, одягненого в жіночий одяг. Молоді дівчата віднесли її співаючи до струмка, роздягли на березі, запалили і кинули в талі води річки. Друга група – це пісні родинно-обрядового фольклору. Ці пісні включають: пісні Весільні, Хрестини, Похоронні, Замовляння та заклинання. Третя група – історичні пісні, в яких оспівуються важливі історичні особи, важливі історичні події тощо. Вони стосувалися, наприклад, повстань, битв і розбійницького життя. Серед історичних пісень належить особливе місце розбійницькій ліричній пісні, рекрутські пісні, військові пісні, вербувачки. Четверта група пісень – ліричні пісні, описують людські почуття, природу та супроводжують людей у повсякденній діяльності. Сюди належать: любовні пісні, сімейні пісні, жартівливі пісні, колискові пісні. П'яту групу складають пісні пов'язані з працею. Їх співали під час важкої роботи, часто описували важкі умови праці. Деякі з них також мають мотиваційний аспект для підвищення ефективності роботи, але деякі, навпаки, призивають кінець робочого дня, щоб завершилась робота. Сюди належать пастерські та валаські пісні, гірничо-металургійні пісні, травниці (особливий вид ліричних пісень; супроводжували жінок і дівчат під час роботи на по-

лонинах, згрібання та сушіння сіна). Шосту групу пісень складає Народний епос. Він включає як куплетні, так і невіршовані пісні. Найчастіше сюжетно зображували події з історії (військові та рекрутські пісні, пісні на антитурецьку тематику). Важливе місце в епосі займала балада, яка як епічний жанр зазвичай описує швидкий сюжет із трагічним фіналом.

2. Народний танець. Значною складовою словацької народної музики є народний танець, який супроводжує танцювальні пісні на церемоніях, вечірках та в інших випадках. Під час музичного навчання студенти також повинні ознайомитися з танцювальною складовою словацького фольклору та опанувати основні кроки окремих танців.

Згідно з А. Можім [4, 51-52], танці в Словаччині поділяються на:

- Дитячо-наслідувальні (діти імітують рухи тварин, особливо півників, ведмедів, жаб та ін.)
- Давні обрядові танці – супроводжували церемонії під час карнавалів, дня Івана Купала та ін.
- Чоловічі танці – пов’язані з обрядами, роботою, війною чи молодіжними заняттями. Іноді їх суть - конкуренція між чоловіками.
- Жіночі танці – так само, як і чоловічі, містять елементи змагання. Поширені кругові танці.
- Парні танці – призначені для пар, містять елементи обертання, підкидання партнера, розгойдування тощо.
- Танцювальні ігри – це гонитва, танці з хустками, танці в шапочках тощо.

3. Потенціал народної пісні в музичній освіті. Вчитель повинен ретельно продумати включення народної пісні в процес навчання і підібрати пісні, зрозумілі, сприйнятливі, відповідні дитині за змістом, голосовим діапазоном і виразністю.

При виборі пісні вчитель повинен враховувати основні атрибути, до яких відносяться:

- Регіон: ми враховуємо походження пісні, місцевість, з якої вона походить. Ми маємо допомогти учням зрозуміти діалект, на якому співається пісня, зміст пісні та її текстову складову, яка може містити незнайомі терміни, нагоду чи подію, з якої вона виникла і була співана.

- Ми також повинні враховувати основні компоненти пісні, тобто музика, танець і текст, який може зображати різні міфи, повісті, легенди.
- Варіативність народних пісень – обираючи пісню, ми враховуємо той факт, що потенціал пісні може змінюватися. Необхідно створити простір для творчого внеску інтерпретації. (Деякі пісні мають кілька версій, які можуть відрізнятися мелодією, ритмом і текстом). [1, 9]
- Функція пісні: функція пісні відображається в жанрах пісні, про які ми вже згадували в класифікації. Не всі пісні повинні мати функцію, прив'язану до певних подій. [1, 10]
- Діапазон обраної нами пісні повинен співвідноситися з вокальним діапазоном дітей, які її співатимуть.
- Добираємо пісні, які за складністю не перевищують можливості учнів, це стосується ритму, метру, тональності, гармонічних змін тощо.
- Враховуємо рівень музичних навичок, таких як ритмічно правильний спів, мелодійно чистий і динамічний спів, уміння адаптувати вираз до змісту пісні.

Працюючи з піснею, бажано працювати з кількома елементами, а не виокремлювати їх як самостійні суб'єкти. Йдеться передусім про текст, форму та засоби вираження. У тексті учень може шукати архаїчні слова, невідомі слова, знаходити «граматичні помилки», визначати діалект. Завжди потрібно пояснювати всі незнайомі слова, щоб діти зрозуміли зміст тексту пісні. Працюючи з формою, ми можемо візуально розділити пісню на окремі частини або визначити частини за допомогою пісні на слух. Більш вправні учні можуть шукати повторювані мотиви або частини мелодії, або в нотному записі такти, які повторюються. На основі цієї інформації вони потім можуть визначити форму пісні, її частини, знайти вступ, коду тощо. Звертаємо увагу і на основні засоби виразовості, адже, робота з характером пісні, її настроєм, динамікою чи агогікою потім призведе до подальшої музичної активності, особливо сприйняття.

Люстрація 1: Приклад публікації; Костянтин Гудець: Словацька народна пісня а Словацькі народні пісні [2; 3]

Отже, при класифікації пісень ми можемо враховувати різні критерії. Найчастіше це стосується змісту пісні, її походження. Складність музичного матеріалу або історичні критерії. Народні пісні мають великий потенціал для того, щоб з їх допомогою ми могли зацікавити дітей. Щоб змогли використовували їх на уроці. Вони можуть стати джерелом багатой та різноманітної музичної та немусичної діяльності. Доречно включати народні пісні у музичну освіту та використовувати їх для мотивації учнів розвивати свої музичні навички та компетенції та знайомитися з традиціями власної культури. Закріпити цінності народної музики в національному надбанні.

При виборі народної пісні, яку вчитель включає в урок, мають враховуватись різні критерії. І тоді народна пісня може виконати свої педагогічні функції. Було б прикро не використати багатий потенціал, який таїть у собі народна пісня.

Література:

1. Ambrózová J., Hrušovský J. Rendoš, M. Ľudové piesne; Spiš a Šariš. [Folk songs; Spiš and Šariš]. Bratislava: Národné osvetové centrum,

2009. Upl: <https://www.ludovakultura.sk/wp-content/uploads/2017/10/spis-a-saris-final.pdf>

2. Hudec K. Slovenská ľudová pieseň [Slovak folk song]. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 1949.
3. Hudec K. Slovenské ľudové piesne [Slovak folk songs]. Bratislava: Štátny ústav pre slovenskú ľudovú pieseň, 1950.
4. Móži A. Slovenský hudobný folklór [Slovak musical folklore]. Bratislava, Ústredná knižnica a ŠIS VŠMU. p. 51-52, 1989.
5. Strenacikova M. Slovak folk songs and general music education. Studii de muzicologie. Iasi: Editura Artes, 2023. № 108. Pp. 181–190,
6. Žilka T., Obert V., Ivanová M. Teória literatúry pre gymnáziá a stredné školy [Theory of Literature for Grammar and Secondary Schools]. Bratislava, OG – Vydavateľstvo Poľana s.r.o., 2002.

УДК 376.015.31:78

Maria Strenacikova Sr.
Maria Strenacikova Jr.
(Banska Bystrica, Slovakia)

MUSIC-ART EDUCATION OF CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDERS

1. Autism spectrum disorders. Autism spectrum disorders (ASD) belong to the category of pervasive developmental disorders (F84). These include, for example, infantile autism, childhood disintegrative disorder, atypical autism, Asperger's syndrome, and transitional autistic syndromes, pervasive developmental disorder not otherwise specified etc. Individuals diagnosed with ASD may exhibit symptoms of varying severity and intensity, from severely impaired social functioning, loss of mental and language skills and seizure disorder to highly functioning individuals with no apparent symptoms in normal situations.

Asperger's syndrome is a frequently occurring disorder within ASD on the milder end of the spectrum. In contrast to childhood autism, the child's speech is not significantly affected, intelligence is